

तदिदमुक्तं स्वधर्मनिरतमिति स्वधर्मः तीक्ष्णदयत्वं तन्निरतं जातिस्वभावज्ञो मुनिः समाक्षिप्तोऽपि अर्घयत् घृष्टत्वं कोपस्य निग्रहैर्यथा अकरोत् ॥ २३ ॥ २४ ॥ २५ ॥ २६ ॥ २७ ॥ संरंभाकोपावेशात् कोपनस्तीक्ष्णः ॥ २८ ॥ २९ ॥ ३० ॥ ३१ ॥ पित्राचेति तत्तत्र धर्षणे विषये अपराधाख्यं च तव पित्रानकृतं येन तव पितुर्धर्षणे नाहं शृशदुःखितोऽस्मि आत्मन इव दृष्टांतः विनापराधं तव पितुर्धर्षणादृष्टमस्ति

न हितं राजशार्दूलं क्षमाशीलो महामुनिः ॥ स्वधर्मनिरतं भूपं समाक्षिप्तोऽप्यर्घयत् ॥ २३ ॥ न हितं राजशार्दूलस्तथा धर्मपरायणं ॥ जानाति भरतश्रेष्ठस्त ए नमधर्षयत् ॥ २४ ॥ तरुणस्तस्य पुत्रोऽभूत्तिग्मतेजामहातपाः ॥ शृंगीनाम महाक्रोधो दुष्प्रसादो महाव्रतः ॥ २५ ॥ स देवं परमासीनं सर्वभूतहिते रतं ॥ ब्रह्माणमु पतस्थे वै काले काले सुसंयतः ॥ २६ ॥ स तेन समनुज्ञातो ब्रह्मणा गृहमेयिवान् ॥ स स्योक्तः क्रीडमानेन स तत्र हसता किल ॥ २७ ॥ संरंभाकोपनोऽतीव विषक ल्यो मुनेः सुतः ॥ उद्दिश्य पितरं तस्य यच्छुत्वारोषमाहरत् ॥ ऋषिपुत्रेण धर्मार्थे कुरो न द्विजसत्तम ॥ २८ ॥ कृश उवाच तेजस्विनस्तव पिता तथैव च तपस्विनः ॥ शवं स्कंधेन वहति माशृंगिर्गर्वितो भव ॥ २९ ॥ व्याहरत् ऋषिपुत्रेषु मास्म किंचिद्वचो वद ॥ अस्मद्विधेषु सिद्धेषु ब्रह्मवित्सु तपस्विषु ॥ ३० ॥ कृते पुरुषमानित्वं कृते वाचस्तथा विधाः ॥ दर्पजाः पितरं द्रष्टाय स्त्वं शवधरं तथा ॥ ३१ ॥ पित्रा च तव तत्कर्म नानुरूपमिवात्मनः ॥ कृतं मुनिजनश्रेष्ठे नाहं शृशदुःखितः ॥ ३२ ॥ इति श्रीमहाभारते आदिपर्वणि आस्तीकपर्वणि परिक्षिप्तुपाख्याने चत्वारिंशोऽध्यायः ॥ ४० ॥ ॥ ४१ ॥ ॥ ४२ ॥ सौतिरुवाच एवमुक्तः स तेजस्वी शृंगीकोपसमन्वितः ॥ मृतधारं गुरुं श्रुत्वा पर्यतप्यत मन्युना ॥ १ ॥ स तं कृशमभिप्रेक्ष्य सूनृतां वाचमुत्सृजन् ॥ अपृच्छत्तं कथं तातः समेऽद्य मृतधारकः ॥ २ ॥ कृश उवाच राज्ञाप रिक्षिता तात मृगयां परिधावता ॥ अवसक्तः पितुस्तेऽद्य मृतः स्कंधे भुजंगमः ॥ ३ ॥ शृंग्युवाच किमेपि त्राकृतं तस्य राज्ञोऽनिष्टं दुरात्मनः ॥ ब्रूहि तत्कृशतत्त्वेन पश्य मे तपसो बलं ॥ ४ ॥ कृश उवाच सराजामृगयां यातः परिक्षिद भिमन्युजः ॥ स सारमृगमेका कीवित्त्वा बाणेन शीघ्रगं ॥ ५ ॥ न चापश्यन्मृगं राजा चरंस्तस्मिन् महावने ॥ पितरं ते सदृष्ट्वैव प्रच्छान्निभाषिणं ॥ ६ ॥ तं स्थाणुभूतं तिष्ठंतं क्षुत्पिपासाश्रमा तुरः ॥ पुनः पुनर्मृगं नष्टं प्रच्छ पितरं तव ॥ ७ ॥ स च मौनव्रतोपेतो नैव तं प्रत्यभाषत ॥ तस्य राजा धनुष्कोट्या सर्पस्कंधे समासजत् ॥ ८ ॥ शृंगिस्तव पिता सोऽपि तथैवास्तेयव्रतः ॥ सोऽपि राजा स्वनगरं प्रस्थितो गजसाङ्ख्यं ॥ ९ ॥

तुर्धर्षणयेवाहं शृशदुःखितोऽस्मीत्यर्थः ॥ ३२ ॥ इति आदिपर्वणि नैलकंठीये भारतभाष्ये चत्वारिंशोऽध्यायः ॥ ४० ॥ ॥ ४१ ॥ एवमुक्त इति मन्युना क्रोधेन ॥ १ ॥ २ ॥ ३ ॥ ४ ॥ ५ ॥ अनभिभाषिणं मौनशीलं ॥ ६ ॥ नष्टं पलायनेनादर्शनं गतं ॥ ७ ॥ ८ ॥ गजसाङ्ख्यं हस्तिनापुरं ॥ ९ ॥